Lietas arhīva Nr. C-1172-21/15
ECLI:LV:RPPT:2021:0216.C68436020.7.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīga, 2021.gada 16.februārī

Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa
tiesnese A.Freimane
izskatīja rakstveida procesā /nosaukums A/ pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu.

Aprakstošā daļa

[1] /nosaukums A/ (turpmāk tekstā arī pieteicējs) ir iesniegusi tiesā pieteikumu, kurā lūdz konstatēt juridisku faktu:

1) ka ir izbeidzies 2008.gada 1.novembra aizdevuma līgums (ar visiem tā pielikumiem), kas noslēgts starp nodrošinājuma devēju /nosaukums A/, aizdevēju /nosaukums B/ un aizņēmēju /nosaukums C/;

2) konstatēt juridisku faktu, ka ir izbeigušās ķīlas tiesības, kas izriet no 2008.gada 1.novembra hipotēkas līguma par nekustamā īpašuma /adrese A/ ieķīlāšanu.

Konstatējot juridisko faktu pieteicējs lūdz:

1. dzēst Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/ ierakstīto aizlieguma atzīmi uz nekustamo īpašumu /adrese A/;
2. dzēst Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/ ierakstīto hipotēku uz nekustamo īpašumu /adrese A/.

[2] Pieteikumā norādīts, ka pieteicējam ir nostiprinātas īpašuma tiesības uz 7786/10474 domājamām daļām no nekustamā īpašuma /adrese A/, kas sastāv no zemesgabala 10474 kv.m. platībā un palīgceltnes.

No pieteikuma un pieteikumam pievienotiem dokumentiem izriet, ka 2008.gada 1.novembrī starp /nosaukums B/, /nosaukums C/ un /nosaukums A/ tika noslēgts aizdevuma līguma pārjaunojuma līgums, ar kuru pieteicējs /nosaukums C/ aizdevuma līguma 448 243,37 LVL un neatmaksātā aizdevuma procentu 47 447,80 LVL saistību izpildes nodrošinājumam pielīgst par labu aizdevējam /nosaukums B/ ieķīlāt sabiedrībai piederošās nekustamā īpašuma /adrese A/ domājamās daļas.

2008.gada 1.novembrī starp pieteicēju kā ķīlas devēju, /nosaukums C/ kā aizņēmēju un /nosaukums B/ kā ķīlas ņēmēju tika noslēgts hipotēkas līgums, ar kuru /nosaukums A/ 2008.gada 1.novembra pārjaunotā aizdevuma līguma nodrošināšanai ieķīlā nekustamo īpašumu /adrese A/.

[2.1] Pamatojoties uz noslēgto hipotēkas līgumu, 2008.gada 28.novembrī Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/ tika reģistrēta aizlieguma atzīme un hipotēka.

Pieteicējs norāda, ka saskaņā ar ierakstiem Uzņēmumu reģistrā 2013.gada 8.janvārī aizdevējs /nosaukums B/ tika reorganizēts un pievienots aizņēmējam /nosaukums C/, tādejādi aizdevējs vairs nepastāv un ir izslēgts no komercreģistra. Savukārt aizņēmējs /nosaukums C/ tika reorganizēts 2013.gada 17.decembrī, pievienojot to pie /nosaukums D/. /nosaukums D/ nosaukums pēc reorganizācijas mainīts uz /nosaukums E/ un minētā sabiedrība ir likvidēta 2017.gada 25.maijā.

[2.2] Ņemot vērā, ka hipotēkas dzēšanai ir nepieciešama kreditora piekrišana un nepastāvošs subjekts nevar paust savu piekrišanu, pieteicējs norāda, ka tam nav iespēju celt prasību, tāpēc lūdz apmierināt pieteikumu juridiska fakta konstatēšanas kārtībā.

Pieteicējs norāda, ka ir izbeigtas un vairs nepastāv no aizdevuma līguma izrietošās saistības, kas ir par pamatu zemesgrāmatā nostiprinātās aizlieguma atzīmes un hipotēkas dzēšanai, jo reorganizāciju rezultātā kreditors un parādnieks apvienojās vienā personā, savukārt saskaņā ar Civillikuma 1857.pantu saistību tiesība izbeidzas ar sakritumu, bet Civillikuma 1309.pantā ir noteikts, ka ķīlas tiesība izbeidzas pati no sevis, kad dzēš prasījumu, kuram tā nodibināta, vienalga kādā kārtā tas izdarīts.

/nosaukums A/ norāda, ka šajā gadījumā nav pamata iesniegt pieteikumu Civilprocesa likuma 293.pantā noteiktā kārtībā, kas paredz tiesību dzēšanu uzaicinājuma kārtībā, jo juridiskajā literatūrā, komentējot minēto pantu, ir norādīts, ka uzaicinājuma kārtība nav piemērojama gadījumos, kad pieteicējam citu personu prasījumi un tiesības jau ir zināmi pirms uzaicinājuma taisīšanas. Turklāt tiek arī uzsvērts, ka, ievērojot uzaicinājuma nopietnās sekas, šo kārtību var piemērot tikai likumā tieši noteiktos gadījumos (Civilprocesa likuma komentāri. II daļa Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2012, 318.lpp.).

2021.gada 12.janvārī pieteicējam nosūtīts paziņojums par pieteikuma izskatīšanu rakstveida procesā 2021.gada 16.februārī.

Motīvu daļa

[3] Iepazinusies ar lietas materiāliem, tiesa atzīst, ka pieteikums ir noraidāms sekojošu motīvu dēļ.

[3.1] No lietas materiāliem redzams, ka saskaņā ar 2008.gada 1.novembra aizdevuma līguma pārjaunojumu un 2008.gada 1.novembra hipotēkas līgumu pieteicējs par labu /nosaukums B/ ieķīlāja nekustamo īpašumu /adrese A/ /nosaukums C/ saistības izpildes – izsniegtā aizdevuma 448 243,37 LVL un neatmaksāto aizdevuma līguma procentu 47 447,80 LVL nodrošinājumam.

Rīgas pilsētas zemesgrāmatu nodalījumā Nr./numurs/, pamatojoties uz 2008.gada 1.novembra hipotēkas līgumu, /nosaukums B/ labā ir nostiprināta hipotēka par summu 800 000 LVL un reģistrēts aizliegums bez /nosaukums B/ rakstiskas piekrišanas nekustamo īpašumu atsavināt un apgrūtināt ar lietu tiesībām.

Pieteicēja pieteikumam pievienotās Lursoft izziņas apliecina, ka /nosaukums B/ reorganizācijas rezultātā 2013.gada 8.janvārī pievienota /nosaukums C/, savukārt 2013.gada 17.decembrī /nosaukums C/ pievienota /nosaukums E/, kura savukārt ir likvidēta 2017.gada

25.maijā.

[3.2] Civillikuma 1857.pants, uz kuru atsaucas pieteicējs, patiesi norāda, ka saistību tiesība izbeidzas ar sakritumu, kad kreditors un parādnieks apvienojas vienā personā, un situācija, ka aizdevuma un ķīlas līgumos norādītais aizdevējs un aizņēmējs ir apvienojies vienā juridiskajā personā ir izveidojusies arī izskatāmajā lietā.

Neskatoties uz minēto, izskatot lietu kā pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu, tiesai, vērtējot tikai pieteicēja iesniegtos dokumentus, nav pamata paļauties un atzīt, ka ar 2008.gada 1.novembra aizdevuma līgumu nodibinātā saistību tiesība ir izbeigusies uz Civillikuma 1857.panta pamata, jo aizdevējs vēl pirms 2013.gada 8.janvāra reorganizācijas bija tiesīgs savu prasījumu cedēt.

Vadoties no minētā, tiesai nav pamata pieteikuma par juridiska fakta konstatēšanu ietvaros atzīt, ka ir beigusies 2008.gada 1.novembra aizdevuma līgumā pielīgtā saistība.

[4] Civilprocesa likuma 288.panta pirmā daļa nosaka, ka tiesa izskata lietas par tādu faktu konstatēšanu, no kuriem atkarīga fizisko un juridisko personu mantisko un nemantisko tiesību rašanās, grozīšanās vai izbeigšanās.

Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2014.gada 31.janvāra lēmumā Nr.SKC-1473/2014 norādīts, ka no Civilprocesa likuma 288.pantā ietverto tiesību normu skaidrojuma, kura pamatotību Civillietu departamentam nav iemesla apšaubīt, izriet, ka sevišķā tiesāšanas kārtībā konstatējami juridiski fakti gadījumos, kad personas tiesību aizskārums nav noticis un tādēļ nav pamata strīdam, kas risināms prasības tiesvedības procesā, bet personai ir nepieciešams apliecinājums, ka pastāv noteikti apstākļi, kas tai rada zināmas tiesības vai liedz (ierobežo) kādas tiesības.

/nosaukums A/ ar pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu lūdz atzīt par izbeigtām ne tikai saistības, kas izriet no noslēgtā aizdevuma un ķīlas līguma, bet dzēst zemesgrāmatu nodalījumā nostiprināto ķīlas tiesību (hipotēku) par summu 800 000 LVL un aizlieguma atzīmi rīkoties ar nekustamo īpašumu.

Pieteicēja pieteiktais lūgums dzēst zemesgrāmatu nodalījumā nostiprinātos apgrūtinājumus Civilprocesa likuma 288.panta izpratnē nav atzīstams par pieteikumu, kurā tiesai tiek lūgts izsniegt apliecinājumu juridiskam faktam, bet ar iesniegto pieteikumu pieteicējs lūdz dzēst kreditora nostiprinātās prasījuma tiesības.

[4.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 288.panta trešajai daļai tiesa konstatē faktus, kuriem ir juridiska nozīme, ja spēkā esošie normatīvie akti neparedz citādu kārtību tā konstatēšanai.

No Civilprocesa likuma 38.nodaļas regulējuma redzams, ka likumdevējs ir paredzējis tiesību dzēšanu uzaicinājuma kārtībā, tai skaitā Civilprocesa likuma 295.panta ceturtajā daļā norādot, ka tiesību dzēšana uzaicinājuma kārtībā ir attiecināma uz tiesībām uz nekustamu īpašumu vai uz prasījumiem, kas nodrošināti ar hipotēku.

Pieteicēja norādītais apstāklis, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 293.panta pirmo daļu uzaicinājuma kārtība ir piemērojama tikai likumā noteiktajos gadījumos, un pieteicēja gadījums nav attiecināms uz likumā noteiktiem gadījumiem, nevar būt pamatu zemesgrāmatā nostiprināto tiesību dzēšanai pieteikuma par juridiska fakta konstatēšanu ietvaros, jo tiesību normām, kas regulē pieteikumu izskatīšanu par tiesību dzēšanu uzaicinājuma kārtībā, un tiesību normām, kas regulē pieteikumu izskatīšanu par juridisku faktu konstatēšanu, nav savstarpējas sasaistes. Piemērojot tiesību normu sistēmisko tulkošanu, tiesa nevar secināt, ka kreditoru tiesības ir iespējams dzēst gan iesniedzot pieteikumu par tiesību dzēšanu uzaicinājuma kārtībā, gan iesniedzot pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu, jo tas būtu pretrunā ar Civilprocesa likuma 38.nodaļā ietverto likuma regulējumu. Šādu secinājumu tiesa balsta arī uz faktu, ka Civilprocesa likuma 38.nodaļa, kas regulē pieteikuma izskatīšanu par tiesību dzēšanu uzaicinājuma kārtībā, noteic īpašu procedūru nezināmu prasījumu noskaidrošanai, kuras mērķis ir novērst nākotnē varbūtējus strīdus un nodibināt zināmu mantisko tiesību neaizskaramību un pastāvīgumu (SKC-1023/2017).

Pieteikumā norādīts, ka tiesību dzēšana uzaicinājuma kārtībā ir attiecināma uz prasījumiem un tiesībām, kas nav zināmi pirms uzaicinājuma taisīšanas, savukārt pieteicēja kreditors – juridiskā persona ir zināma un likvidēta.

Vērtējot minēto argumentu, tiesa atzīst, ka lietā izskatāmajā situācijā un tajos gadījumos, kad kreditors – juridiska persona ir likvidēta, tiesas atzinumā nav prezumējams, ka parādnieka kreditors ir zināms, jo kā norādīts iepriekš kreditors no aizdevuma līguma izrietošās prasījuma tiesības pirms reorganizācijas un likvidācijas ir tiesīgs cedēt, tādejādi cesijas gadījumā prasījumu tiesības parādniekam var būt arī nezināmas.

[4.2] Ņemot vērā, ka zemesgrāmatas nodalījumā nostiprinātā hipotēka un aizlieguma atzīme ir ierakstīta pamatojoties uz 2008.gada 1.novembra aizdevuma un hipotēkas līgumiem, atzīstot, ka pieteikuma par juridiska fakta konstatēšanu ietvaros nav iespējams dzēst hipotēku un aizlieguma atzīmi, tiesai nav tiesiska pamata atzīt, ka ir beigušās saistības, kas izriet no aizdevuma un hipotēkas līguma.

Apstāklis, ka saskaņā ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 7.oktobra lēmumu apelācijas instances tiesa ir nodevusi /nosaukums A/ pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu izskatīšanai pēc būtības, nav pamats tā apmierināšanai, jo izskatot lietu pēc būtības tiesa ir konstatējusi apstākļus, kas ir par pamatu pieteikuma noraidīšanai.

Vienlaikus tiesa pieteicējam norāda, ka Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020.gada 17.februāra lēmumā Nr.CA-0184-20-7, ar kuru vērtēts pirmās instances tiesas lēmums atteikt pieņemt pieteikumu par saistību dzēšanu uzaicinājuma kārtībā, norādīts, ka ar pieteikumā norādītiem apstākļiem ir saskatāms pieteicējas tiesību aizskārums, jo nav tiesiska regulējuma kā atbrīvot nekustamo īpašumu no hipotēkas pie nodrošināta prasījuma izbeigšanās, ja kreditors likvidēts bez tiesību un saistību pārņēmēja, tas ir, pastāv atklāts likuma robs. [..] Pārsūdzētā lēmumā nav atklāts, kāpēc situācijā, kad pieteicējai nav iespēju savas tiesības aizstāvēt tā iemesla dēļ, ka likumā šāds gadījums nav paredzēts (juridiskās obstrukcijas aizliegums), analoģija nebūtu pieļaujama.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 229., 230., 288.pantu, tiesa

nosprieda:

noraidīt /nosaukums A/ pieteikumu par juridiska fakta konstatēšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt 20 dienu laikā Rīgas apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesā.

Tiesnese A.Freimane